

Giganci Nauki

<https://gigancinauki.pl/gn/biogramy/83923,Broniewski-Witold.html>
2022-10-05, 00:05

Broniewski Witold

BRONIEWSKI Witold (15 X 1880, Psków – 11 I 1939, Warszawa), metaloznawca, twórca polskiej szkoły metaloznawstwa. Syn Juliana Firley-Broniewskiego i Anatolii z Suchockich.

Po ukończeniu w 1900 II Gimnazjum Klasycznego w Petersburgu wstąpił na wydział matematyczno-fizyczny Uniw. Petersburskiego, ale po roku przeniósł się na UJ, gdzie studiował fizykę, którą ukończył w 1904. W czasie studiów w Krakowie należał do narodowych organizacji patriotycznych: Związku Młodzieży Polskiej „Zet”, Młodości oraz Tow. Szkoły Ludowej.

Następnie B. wyjechał na dalsze studia za granicę. We Francji wstąpił na wydział nauk ścisłych w Inst. Elektrotechniki i Mechaniki Stosowanej uniwersytetu w Nancy. Ukończył go w 1908, uzyskując dyplom inżyniera elektryka. W 1910 zdobył licencjat na wydziale nauk fizycznych paryskiej Sorbony.

Pracę naukową rozpoczął już w Nancy w laboratorium prof. A. Guntza, a od 1908 kontynuował ją u metaloznawcy prof. H. Le Chateliera w Paryżu. Kilkuletnie badania właściwości elektrycznych i termoelektrycznych stopów aluminium z miedzią, srebrem i magnezem wykorzystał do napisania pracy *Recherches sur les propriétés électriques des alliages d'aluminium*, na podstawie której w 1911 uzyskał doktorat nauk fizycznych na Sorbonie, z najwyższym odznaczeniem.

Wspólnie z Le Chatelierem skonstruował aparat umożliwiający automatyczną rejestrację punktów przelomowych termicznych, dilatometrycznych i innych; razem opracowali także metodę fotograficznego rejestrowania danych zmieniających się w zależności od czasu i temperatury. Pozwalało to na sporządzanie wykresów zmian właściwości elektrofizycznych różnych stopów w

zależności od ich składu i budowy.

Później B. przeniósł się do Lwowa, gdzie uzyskał docenturę metalurgii w Szkole Politechnicznej, a następnie przeprowadził na UJ nostryfikację doktoratu, składając dodatkowy egzamin z filozofii. W 1913 powrócił do Paryża i przepracował rok w laboratorium M. Skłodowskiej-Curie. Przez dwa miesiące 1914 wykładał metalografię na Sorbonie, a potem w lwowskiej Szkole Politechnicznej, kierując równocześnie Katedrą Maszyn Przemysłowych na tej uczelni.

Wybuch I wojny światowej zastał go we Francji, gdzie od 1915 pracował w przemyśle zbrojeniowym. Od 1917 był zatrudniony na stanowisku starszego inżyniera w fabryce J. i A. Niclausse w Paryżu. Wprowadził tam w warsztacie hartowania pocisków elementy naukowej organizacji pracy oparte na systemie F.W. Taylora. Kontynuował badania naukowe i badał zjawisko przemian austenitu w martenzyt przy oziębianiu do niskich temperatur oraz opracował monografię stopów miedzi.

8 III 1918 wstąpił jako ochotnik do Armii Polskiej we Francji. Ukończył szkołę podoficerską artylerii w Vincennes, a następnie szkołę oficerską artylerii w Fontainableau i służył jako instruktor w III Grupie Artylerii Polowej w Le Mans. 11 II 1919 uzyskał stopień podporucznika i został przydzielony do sztabu gen. J. Hallera z zadaniem zapoznania się z produkcją amunicji w fabrykach francuskich. W VI 1919 wraz z armią J. Hallera powrócił do kraju i został zwolniony z wojska wskutek reklamacji Szkoły Politechnicznej we Lwowie. We IX tego roku objął tam stanowisko profesora nadzwyczajnego w Katedrze Maszyn Przemysłu Chemicznego. Prowadził wykłady z metalografii.

Ponownie wstąpił jako ochotnik do wojska 4 VII 1920 i walczył na froncie w wojnie polsko-bolszewickiej. Wojsko opuścił 19 XI 1920, wyreklamowany przez prof. L. Staniewicza, dziekana wydziału budowy maszyn i elektrotechniki PW.

W 1920 został profesorem zwyczajnym w Katedrze Technologii Metali na wydziale mechanicznym PW i objął kierownictwo Zakładu Metalurgicznego. Obie placówki

proceeding to the end of his life, he equipped with modern scientific apparatus, developed new teaching programs. He lectured metallurgy and supervised exercises in the metallographic laboratory, and in the electrical department he lectured on the encyclopedia of metal technology. In 1927-29 and 1933-34 he was a delegate to the Senate of PW.

Research work by B. concentrated on physical properties of metals and alloys, determination of their structure, magnetic properties, especially of copper. He also dealt with mechanical properties of industrial alloys. He initiated in Poland work on the phenomenon of metal creep. Much attention was paid to the strength of steel of higher purity; he was the first to obtain steel with a total impurity not exceeding 0.01%. In the last period of his life he dealt with a coefficient determining the work of fracture of metal samples, determined on the basis of resistance to stretching and elongation. He published over 80 papers, many of them in important French technical journals. He published, among others, the manual *Zasady metalografii* (1921), whose earlier editions appeared in 1918 in French and English, *Opór elektryczny i rozszerzalność metali* (1925) and *Ćwiczenia i prace z metalografii* (1929, translated also into French and Russian). Under his editorship appeared „Prace Zakładu Metalurgicznego PW”.

B. belonged to the founders of ANT in Warsaw (1920). He entered the Faculty of Technological Sciences, 1928-36 he was the general secretary of the Academy (not receiving honorarium). From IV 1936 he was its delegate in the Committee of Mechanical-Electrotechnical Sciences of the Polish Academy of Sciences. He was also an active member of the Scientific Society in Lviv (1920) and an ordinary member of TNW (1930), in which in 1931-36 he performed the duties of the secretary of the Faculty of Technological Sciences. He initiated the publication of „Annales de l'Academie Technique à Varsovie”, which popularized Polish science abroad.

In the period 15 V-30 IX 1926 he held the position of Minister of Public Works in three successive cabinets of Prime Minister K. Bartł. He prepared the liquidation of this ministry and its division

agend między inne resorty. Pod koniec życia B. popadł w ostry konflikt (przypuszczalnie częściowo o podłożu ambicjonalnym) z J. Czochrałskim, którego lojalność patriotyczną kwestionował; doprowadziło to do publicznych zatargów między obu uczonymi i procesów sądowych (1934–38).

B. brał udział w międzynarodowych kongresach: Mineralogii, Metalurgii i Geodezji Stosowanej w Brukseli (1924) i Paryżu (1929, 1935) oraz Chemii Czystej i Stosowanej w Liège (1930) i Nancy (1938). Był też członkiem komitetu redakcyjnego czasopisma francuskiego „*Metaux et Corrosion*”. Francuska Akad. Nauk w 1910 przyznała B. Nagrodę Alhumberta i Medal Marcellina Berthelota, a uniwersytet w Nancy wyróżnił go złotym medalem za całokształt pracy naukowej. W 1927 B. został odznaczony Krzyżem Komandorskim z Gwiazdą Orderu Odrodzenia Polski.

Po II wojnie światowej, w uznaniu zasług B., jego imieniem nazwano jedno z audytoriów w gmachu wydziału mechaniczno-technologicznego PW, a 10 X 1967 odsłonięto w nim tablicę pamiątkową.

SBTP (J. Piłatowicz); SPPT (H. i J. Piaskowscy).

W. Jankowerny, M. Jasińska: *Bibliografia pracowników Politechniki Warszawskiej 1915–1965*, Warszawa 1972; A. Krukowski: *Życiorys śp. Prof. dra Witolda Broniewskiego*, „*Hutnik*” 1939, nr 1 (wkładka); J. Piłatowicz: *Broniewski Witold [w:] Inżynierowie polscy w XIX i XX wieku*, t. 7 100 *najwybitniejszych polskich twórców techniki*, Polskie Towarzystwo Historii Techniki, Warszawa 2001, s. 30–34; P. Szymański: *Witold Broniewski [w:] Sylwetki Profesorów Politechniki Warszawskiej*, «Pracownia Historyczna Biblioteki Głównej PW» 1968, nr 69.

Andrzej J. Wójcik

[Poprzedni](#)
[Następny](#)